

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Caput II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

justos, sed peccatores ad penitentiam. Si ergo pro peccatoribus venit, si peccata decissent, eum venire non oporteret. Si peccata, ad quæ delenda venisse creditur, per justitiam Dei permilla esse sentiuntur: dum pro peccatoribus Deus homo nasciturus erat, ex illo malo, quo morituri erant, bonum, quod malum illud vinceret, omnipotens Deus sese facturum providerat. Cujus profectò boni magnitudo, quis fidelis non videat quàm mirabiliter excellat? Magna quippe sunt mala, quæ per primæ culpæ meritum patimur, sed quis electus noller peiora perpeti, quàm tantum Redemptorem non habere? Eligatur ergo rex; sed reprobandus: eligatur velut in indignatione, non voluntate Dei: sublequatur ergo rex juxta cor Dei; ut ex judicij ejus distractione vindictæ malum procedat in reprobos, & bonum, quod ex malo facturus erat, per largitatem divinæ gratiæ redundet in pios, dum illi in malo, quod cupiunt, cadere permittuntur. Sed unde se illi præcipitant, agitur, ut alij nequaquam cadant. Sed quia his verbis judicium divinæ distractionis asseritur, videamus jam, quanta dispensatione utitur, ne id malè deliberantes agant, unde puniantur. Nam sequitur:

Nunc ergo audi vocem eorum: verumtamen contestare eos. & prædic eis jus regis, qui regnaturus est super eos.

Quasi aperta ostensione elementariæ dicat: Sic audi voces eorum, ut tamen ipsi prius de jure regis, quem petunt, audiant quod expavefcant; & velut tunc malè cæpta deserant, cum, quàm sit res onerosa, cognoscitur, quam petebant. Sequitur:

Dixit itaque omnia verba Domini ad populum, qui petierat à se regem; & ait: Hoc erit jus regis, qui imperaturus est vobis. Filios vestros tollet; & ponet in curribus suis, facietque sibi equites, & præcursores quadrigarum suarum: & constituet sibi tribunos, et centuriones, et aratores agrorum suorum, et messorum segetum, et fabros armorum, et currum suorum: filias quoque vestras faciet sibi unguentarias, et focarias, et panificas: agros quoque vestros, et vineas, et oliveta optima tollet, et dabit servis suis. Sed et segetes vestras, et vinearum redditus addectimabit, ut det eunuchis et famulis suis. Servos etiam vestros, et ancillas, juvenes optimos, et asinos auferet, et ponet in opere suo, greges quoque vestros addectimabit, vosque eritis ei servi.

Cum à carnalibus subjectio quaeritur, profectò quidquid præcipitur eis, grave est, etsi non sit difficile: quia cum ex superbiæ tumore habeant, ut propriæ voluntatis arbitrium sequantur, quidquid eorum deliberationi obviat, gravissimum pensant. Jam verò cum dura & contraria jubentur, quæ ei est moles oneris? Qui tumor cordis? Cum ferre etiam blanda, & levia vix nolentes possent, quæ si vellent, facillimè pertulissent. Videamus ergo stultæ audaciæ hominis, quàm dignè respondeat pia dispensatio conditoris. Jura hominum proponuntur contemptibus jura Dei; & his, qui mitia & salubria divinitatis consilia spreverant, dura & importabilia humanae servitutis onera prædicuntur: ut ex his secum rationem facerent, quàm intolerabilia essent imperia hominis eis, qui non tam imperantis, quàm monentis Dei, ne id peterent, consiliis obedire nolissent. Sed habent corda carnalium temeritatem ex incremento audaciæ, habent duritiam ex simulationis ratione. Ex temeritate quidem facilè agenda delibe-

rant; sed quia, quod malè proponunt, non intelligunt, meliorum consiliis adjuvari non possunt. Quare & hic quoque subditur:

Noluit populus audire vocem Samuelis. Et dixerunt: Nequaquam: Rex enim erit super nos, et erimus nos quoque, sicut omnes gentes, et judicabit nos rex noster, et egredietur ante nos, et pugnabit bella nostra pro nobis.

Magnæ quidem temeritatis extitit, contra Dei voluntatem regem petere, magnæ duritiæ, consiliis Prophetæ vinci non posse. Magnæ temeritatis fuit, eirationes proponere, quem sciebant cuncta, quæ acturus erat, revelante Domino, prius scire. Magnæ duritiæ, illi non acquiescere, quem noverat ea tantum, quæ Domino revelante, didicerat, imperare. Nam quid est, quod respondentes dicunt: [*Nequaquam, sed rex erit super nos?*] Sed qui, *Nequaquam*, dicunt, profectò id negant, quod audiunt. Appetit ergo in hoc verbo ostenditur, quia ad hoc Prophetæ grave jus regis exposuit, ut nequaquam peteretur. Jus verò regis audiunt, & id, propter quod exponitur, detestantur; ut reproborum cordium profectus exprimat, in quibus mali propositi consummatio est, & inconvertibilitas voluntatis. Sed nos antiqua tempora reprehendimus, qui nostra videre non curamus. Quæ nimirum tempora, quo senescente mundo, vetustiora sunt, eò & in pluribus per temporis ac negligentiae vitium remissiora. Tantò etenim audaciùs nunc mala proponimus, quantò jam cum robusta juventute sæculi, robur exaruit humanæ conditionis: tantò difficilius, quod malè est propositum, revocamus, quantò ex laxato vigore spiritus, mens nostra carnalis efficitur. Ita enim sunt humani lapsus, ut quod in spirituali virtute deficit, in carnali vita roboretur. Omnia quidem hæc juxta egregij doctoris vocem: *In figura contingebat illis: scripta sunt autem propter nos, 1. Cor. 10.* Jam quidem apertè cognoscimus horum Israelitarum audaciam, quæ divinæ indignationis judicia sequuta sunt: & tamen contra voluntatè Dei, contra prælatorum sanctæ Ecclesiæ consiliū agenda proponere non timemus. In malo quoque proposito reprehensi resistimus, & salubria majorum consilia insuperabili malo pervaciæ vincere conamur. Videmus, quanti mali incrementum sit, pereuntis aspiciere, & sequi ad perditionem eorum vestigia non timere: pænales laqueos mortis incurrentes cernere, & eisdem laqueis irretiri, nequaquam metuere. Et illi quidem contra Domini voluntatem regem petierunt; sed à regia dignitate postea actum est, ut populus, qui Deum abjecerat, idola coleret, simulacra adoraret. Quam reverenda ergo sint majorum consilia cernimus, si hoc sollicitè consideramus: quia qui ea despiciere aufiunt, hoc se non providerunt agere, unde tam profundo erroris pelago demergi potuissent. Meritò igitur se abjectum Dominus in regis petitione conqueritur, meritò regiam dignitatem concedit indignatus. Tanta quidem erat iniquitas postulantium, ut cum illud peterent, per quod à Deo recederent, ex Dei judicio permitti posset, prohiberi non posset. Quia verò hæc juxta litteram diximus, quid etiam spiritualiter designent ea, quæ continentur in jure regio, videamus.

CAPUT II.

Abjecto etenim Samuele, rex petitur: quando reproba multitudo populi spirituales pastorem despiciat, & præesse sibi carnalem quaerit. Cum quibus sæpe divinæ æquitatis distractione agitur, ut eo ipso, quod electum prædicatorem despiciunt, subesse reprobo permittantur: ex ejus imitatione tantò deterius pereant, quantò majori superbia id, ex quo vivere in æternum poterant, audaciùs contemnebant. Cum ergo jus regis prædicatur, nimirum in unius carnalis præpositi conversatione

ostenditur, quod carnales ceteri ex tyrannide acturi sunt, non quod electi debeant imitari. Nam in eadem Regum historia legitur; quia cum rex Achab Naboth vineam abstulit, iram Dei omnipotentis incurrit. Hic verò cum jus regis prædicatur, agri, vineæ, & optima oliveta tollenda esse memorantur. Cum ergo hic prædicatur, quod commissum illic punitum est; ostendit, quod divino iudicio non iubetur. Quare & electus rex David cum ad ædificandum altare Domino Ornam Jebusæi aream peteret, regio illo tyrannorum jure non uti voluit: cum eam accipere nullatenus acquiesceret, nisi antè pro ea dignum pretium dedisset. Quia igitur ea, quæ in jure regio continentur, vitanda potius, quam imitanda prædicantur, eò subtilius consideranda sunt, quod vitari nequeunt, si nesciantur. At ergo: [*Filios vestros tollet, & ponet in curribus suis.*] Filij electorum ij sunt, qui eorum virtutes imitantur. Curus etiam, carnalium prælatorum sunt fastus mundanæ elationis. Nam dum ceteris se sublimiores esse gloriantur, quasi curribus vecti, per alta gradiuntur. In curribus ergo fidelium filij ponuntur, quando pastores reprobos per appetitum mundanæ gloriæ sequuntur: cum relictis spiritualibus studiis, carnalis vitæ commoda expetunt: & deposita illa sublimi intentione celestium, alta sæculi assequi conantur. Bene itaque non in curru, sed in curribus ponendi Israelitarum filij dicuntur: quia ex omni, quod præcellit in carnalium prælatorum culmine, proficiunt in elatione: & quasi tot sublimibus curribus in alta se elevant, quot alta conspiciunt, quibus aliis se superiores putant. Bonorum ergo filios rex in curribus ponit, quando carnalis rector electorum imitatores exemplo suæ pravitatis ad elationis vitia pertrahit; ut celestia postponant, terrena appetant, & in hoc solo gaudeant, si ex eo, quod temporaliter altum volvitur, ceteris præferantur. Et quia contra minores non solum erecti, sed etiam fortes sunt, sequitur: [*Et faciet sibi equites.*] Velut enim in equis faciunt, qui & sublimes sunt dignitate, & potentia truces: Equites quoque sunt, quia dum feroces cordis sui motus contra impotentes dirigunt, ad omne, quod per tyrannidem exercere appetunt, veloces sunt. Anhelant quippe impetu, spumant rabie, & quos cursu tyrannidis impetunt, elidunt. Sed dum in pastoribus reprobis alij mundanæ elationis fastus imitantur, alij eorum exemplo, quos valent, opprimunt: nonnulli etiam sunt, qui ad exercenda mala, quæ per seipos bonis inferre nequeunt, nequiores se alios introducunt. Unde & sequitur: [*Et præcursores quadrigarum suarum.*] Quæ sunt enim quadrigæ regis, nisi perversa mentes malorum subditorum, in quorum consiliis prælatus reprobos requiescit? Quadrigæ etenim sunt, quæ reges portant: dum per iniqua consilia pravorum acta rectorum adjutantur. In eis quippe, quasi per sublime rex ducitur, dum per eos, qui ad temporales honores eis favent, quidquid carnales præpositi de altitudine sæculi in desiderio volunt, exequentur. Qui rectè quadrigarum nomine designantur. Quadriga enim inde stat, unde volvitur: quia reproba mens finem suæ intentionis habet sæculi volubilitatem. Inde quidem requiescit, quo per innumeratas curas mentis rotantis mundi negotia ventilare non desinit. Regum ergo quadrigæ sunt, dum per omne, quod altum volvendo cogitant, in se carnalium præpositorum iussa portant. Sed qui locum familiaritatis juxta carnales prælatos habent, habent minores, quibus imperent. Ipsi ergo, velut quadrigæ regis sunt, illi præcursores quadrigarum: quia eo modo, quo carnalem præpositum ad opprimendos humiles invehunt, ipsi quoque ad nocendum quibus possunt, per aliorum ministerium deducuntur. Quasi enim quadrigarum præcursor est, qui iniqua mentis suæ versutia artem cogitat,

A per quam illum ad inferenda mala mitibus introducat. Si verò, ut plerique codices habent, non præcursores, sed persecutores quadrigarum legitur, profectò ij sunt, qui reprobos ad malum currentes imitantur. Quadriga etiam honoris causâ portari regibus solet. Quasi ergo in quadriga rex siltitur, quando carnalis rector de magnorum, qui videntur juxta se, adulationibus gloriatur. Qui verò istos in eorum laudibus præcedit, aut sequitur, præcursor seu persecutor est quadrigarum: quia adulationes isti, vel pòst, vel antea proferunt, quas illi in auribus populi præcundo, aut sublequendo sparsere. Sequitur: [*Et constituet sibi tribunos, & centuriones.*] Tribuni, & centuriones sunt, cum in tantum mali profectum veniant, ut ad exequenda tyranni imperia, impiis satellitibus principantur, cum mundanarum virium acies ordinant, quas ad innocentium bella producant. Tribuni quidem sunt, qui per plures sibi fautores rectè viventibus insidiantur. Centuriones verò sunt, qui nulla nocendi genera prætermittunt. Ex eo enim perfectionem iniquitatis obtinent, quo multa, & ingentia mala, quæ possunt, inferre semper student. A centenariis quippe numero centurio dicitur. Et quia centenarius numerus perfectionem significat, in mala parte perficitur, quando ad summam nequitie ab impiis pervenitur. Qui nimirum calliditate suaves sunt, terrore violenti. Suaviter quidem blandiuntur aliis, ut eorum auxilio terrore alios ferociter possint. Bene itaque subditur: [*Et aratores agrorum suorum, & messoris segetum.*] Carnalis præpositi agri, mentes sunt subditorum: aratores verò horum agrorum sunt, qui arte sæcularis ingenij, eis suadent acta pravitatis. Velut enim agrorum soliditatem loquendo aperiant, qui per reproba consilia simplicium corda corrumpunt. Et segetes metunt, quando semine pravi consilij decepta corda minorum fructum reddant malæ operationis. Quæ profectò opera segetum appellatione designantur: quia perveritas reprobi subditi, dum à carnalibus rectoribus gaudenter excipitur, eorum quasi electus est cibus mentis. In qua certe perveritate, quia paulatim proficiunt, sequitur: [*Et fabros armorum, & currum suorum.*] Quæ sunt arma & curus tyrannorum, nisi illa omnia nocendi instrumenta, quæ ad evertenda corda minorum præparantur? Sed quia curru pervenitur, quo armis feriat, armorum & currum regis fabri sunt, quando nequissima cordium suorum machinatione inveniunt, & mala, quæ agant, & eadem mala inventa qualiter inferant. Arma quippe fabricare, est nocendi genera reproba mente colligere. Et currus fabricare, est ad eadem mala inferenda artem, qua accedere possint, invenire. Sequitur: [*Filias quoque vestras faciet unguentarias, & focarias, & panificas.*] Filiarum nomine infirmorum mentes intra sanctam Ecclesiam positæ designantur. Quæ regis unguentariæ sunt: quia dum carnales præpositi in celsitudine gloriæ transcurrentes aspiciunt, eos delinire adulationibus conantur. Horum profectò unguentorum usum Psalmista reprobans, ait: *Oleum peccatoris non impinguet caput meum.* Filia ergo unguentariæ sunt: quia dum carnalibus præpositis infirmi displicere metuunt, eorum feritatem, cui timendo subjacent, blandimento demulcent. Et notandum, quia filij prius dicuntur à rege tolli, & sic equites, & centuriones, sive armorum fabri fieri: filia verò non tolli, sed simpliciter unguentariæ, & panificæ fieri. Tolli etenim violentia est. Filij ergo tolluntur, quia robusti difficilè evertuntur. Dum igitur filia non tolli, sed unguentariæ fieri perhibentur, quid est aliud, nisi quia qui infirmi in bono sunt, per exempla pravorum facilè dissipantur? Quæ etiam focariæ, & panificæ regis sunt: quia qui tyrannis adulando serviunt, dum favendo placent, velut cibos exhibent. Focariæ etenim

Rup. in
Deut.
cap. 27.
Bed. in
Pro. 14.

Pf. 140. b
S. Aug.
de oleo
adula-
tionis in
expos.
presen-
tis loci.
S. Hier.
in Ez.
16. & in
Pf. 140.
Ar. in
16. & in
Pf.

sunt, quæ focis coquunt, quæ reges comedunt. For-
 caria ergo sunt, quæ per obsequia favoris carnali
 præposito accendunt tumorem cordis: ut eò auda-
 cius favores excipiant, quò velut deliciares sibi ci-
 bos ignis excitatæ devotionis parant. Quæ etiam pa-
 nificæ fiunt: quia dum reprobam vitam laudant, car-
 nalem mentem tyranni ad exercendam pravitatem
 roborant. Sequitur: [*Agros quoque vestros tollet,
 & vineas, & oliveta, & dabit servis suis.*] Qui sunt
 agri bonorum, nisi devotæ mentes subditorum? quæ
 dum uberem fructum reddunt. Quæ autem vineæ
 eorum, nisi mentes eorum ita imitatione proficien-
 tium, ut etiam aliis verbum vitæ præbeant, & quos
 loquendo in amorem conditoris accendunt, velut
 potando ebrios faciant? Quæ verò oliveta sunt, nisi
 corda auditorum, qui bonorum exemplo, & exhor-
 tatione proficiunt in opus misericordiæ? Sed dum
 rex constituitur, agri tolluntur: quia dum carnales
 perveniunt ad culmen regiminis, nonnulli bono-
 rum auditores exempla suscipiunt pravitatis. Tollun-
 tur ergo agri, cum nuper devota corda seducuntur,
 quando ex nequitia semine fructum reddunt in ma-
 ligna conversatione. Oliveta & vineæ tolluntur,
 cum exemplo mali præpositi misericordiæ opera, &
 sanctæ prædicationis verba exhibenda & loquenda
 deseruntur. Bene autem servis regis dari ablati agri,
 & vineæ, & oliveta memorantur. Servi quippe sunt,
 qui dominorum juri semper subditi, evadere ne-
 queunt juga dominationis. Servi itaque sunt regis,
 qui per abundantem iniquitatem sic se tyrannorum
 voluntatibus obligant, ut ab eis ulterius non reced-
 ant. Ablatos ergo agros, & vineas, & oliveta ser-
 vi suscipiunt: quia reprobi fautores prælatorum car-
 naliū, dum decepta corda in propositum transfe-
 runt pravi operis, velut electorum agris, vineis, &
 olivetis titulum imponunt tyrannicæ potestatis. Se-
 quitur: [*Sed & segetes vestras, & vinearum redditus
 addecimabit, ut det eunuchis & famulis suis.*] Cum
 mali præsent, difficile valde est, ut qui eis subji-
 citur, nulla religionis damna patiatur. Aliorum nam-
 que mentes omnino pereunt: sed ij, quos perverte-
 re penitus nequeunt, dum incessanter & verba &
 opera eorum prava conspiciunt, qualicumque for-
 de maculantur. Bene ergo dicitur: [*Segetes vestras,
 & vinearum redditus addecimabit.*] Quasi dicat: Sub
 pastore reprobo electorum etiam bona integra non
 sunt. Sed quod bonis demitur, eunuchis, & famulis
 regis datur. Eunuchi, & famuli carnalium prælato-
 rum, sunt ejus auditores hypocritæ. Eunuchi qui-
 dem sunt, quia sæcularem voluptatem se abjecisse
 ostendunt: sed regis sunt famuli, quia per omne,
 quod de virtutibus se habere simulant, in se repro-
 borum præpositorum impositum jugum portant. Be-
 ne autem segetum, & vinearum decima eunuchor-
 um esse refertur: quia hypocritarum virus leviter
 non agnoscitur. In quo dum sancti etiam viri pos-
 sunt decipi, quod perditur, illis adscribitur, quo-
 rum fraude capiuntur. Sequitur: [*Servos etiam ve-
 stros & ancillas, & juvenes optimos, & asinos aufe-
 ret, & ponet in opere suo.*] Servi, & ancillæ sancto-
 rum sunt, qui eis temporalia necessaria submini-
 strant. Servi & ancillæ sunt, quia dum eis corporum
 necessaria tribuunt, in eodem opere misericordiæ,
 alij aliis robustiores sunt. Et optimi juvenes: quia &
 qui multum, & qui parum possunt, dum omne,
 quod prævalent, in opere misericordiæ expendunt,
 velut electi juvenes, divina servitia valenter operan-
 tur. Asini quoque electorum sunt, quibus ferenda
 onera obedientiæ imponuntur, ut eorum fragilita-
 tem adjuvent, dum ea cum eis portant, quæ sine eis
 portare nequaquam possent. Quid est autem, quòd
 in opere regis ponendi prædicantur? Sed qui in ope-
 re regis ponuntur, diebus constitutis debitum per-
 solvant angariæ, juri publicæ potestatis. Quid est er-

S. Aug.
 ep. 120.
 c. 3.
 cont. lit.
 Petil. 33.

go, quòd in opere regis servi & ancillæ, & juvenes
 optimi ponendi prædicantur; nisi, quia præminen-
 tibus carnalibus, & electorum ministri, & devotè
 obedientium corda, plerumque maculantur? Nam
 dum reprobam eorum vitam indefinenter aspiciunt,
 paulatim sic decidunt, ut aliquid de eorum factis
 imitentur. Ex longo quidem usu electis serviunt, sed
 dum sæpe vident eorum excellentiam culminis, ser-
 viri sibi ab aliis quandoque appetunt per impulsum
 elationis. Sua quoque misericorditer tribuunt, sed
 tyrannorum sæpe exemplo tollunt. Sed quia
 servi sanctorum sunt, de jure eorum exire non pos-
 sunt. Ad horam quidem possunt deseri, sed ab erro-
 re, in quem decidunt, per divinam misericordiam
 facillè sublevantur. Quia ergo per exempla pravorum
 corrumpunt, qui citò resipiscunt, velut per angaria
 ponuntur in regis opere: in quo diu non perma-
 nent per continuam servitatem. Sequitur: [*Gre-
 ges quoque vestros addecimabit, vosque eritis ei ser-
 vi.*] Quasi dicat: Dum pastor vobis carnalis præpo-
 nitur, non solam vestris, sed etiam vobismetipsis
 virtutum prædæ inferuntur. Greges etenim electo-
 rum, sunt turbæ virtutum spiritualium. Quia verò &
 ipsæ spirituales virtutes exemplo pravorum dissipantur,
 rex decimas tollit gregis, quando is, qui car-
 naliter præeminet, in sanctorum cordibus aliquas
 virtutes percipit. Decimas tollit: quia dum mentis
 integritatem dissipat, virtutum numero imperfectum
 derelinquit. Denario quippe perfecto
 designatur. Unde & cum lapsæ humanitatis nostræ
 damna Dominus aperta comparatione ostenderet,
 mulierem, quæ de decem drachmis unam perdidit
 rat, in medium ducit; ut per hoc, quòd denarius
 numerus periisse ostenditur, superna illa societas,
 quæ novenario numero remansit in Angelis, sine re-
 paratione conditionis nostræ imperfecta esse doceatur.
 Er quia decimæ per annos singulos exiguntur,
 aptè qui decimas offerre non desunt, servi esse re-
 gis perhibentur. Eis quippe per annos singulos ser-
 viunt, quorum exemplo sæpe peiores sunt. Possunt
 & per hoc, quòd post datas decimas servitus ista as-
 feritur, mali profectus ostendi. Nam qui paulatim
 deficiunt, quotidie agunt, unde ad iniquitatis pro-
 funda deducantur. Dicit ergo: [*Greges vestros ad-
 decimabit, vosque eritis ei servi.*] Quasi dicat: Ma-
 lorum exemplo paulatim decidetis, sed cadendo agi-
 tis, ut ab eorum imitatione numquam recedatis.
 Scriptum quippe est: *A quo quis vincitur, ejus ser-
 vus efficitur.* Quia enim per imitationem pastoris re-
 probi in peccati servitatem incidunt, etiam ab ejus
 jugo, quando volunt, solvi non possunt. Unde &
 subditur:

*Et clamabitis in die illa à facie regis vestri,
 quem elegistis vobis, et non exaudiet vos
 Dominus in die illa: quia peristis vobis
 regem.*

Quasi dicat, in noticiam pravæ imitationis ejus
 paulatim defluitis: sed pravitatis ejus exempla, qui-
 bus vos sponte submittitis, relinquere sponte minime
 potestis. Omnis enim, qui facit peccatum, servus
 est peccati. Quibus ergo peccata dominantur, per
 se ab eorum jugo liberari nequeunt. Nam sæpe ad
 Dominum cum precibus veniunt, liberari petunt,
 sed exaudiri non possunt. Divino liquidem judicio
 cum eis agitur, ut qui noluerunt mala vitare, cum
 possent, non possint vitare, cum volunt: & qui
 sponte incurrit mala præcognita, fugere non pos-
 sunt experta. Quare & causam insinuans, qua exau-
 diri prohibeantur, ait: [*Quia peristis vobis regem.*] Quasi
 apertè dicat: Quia illud vobis dari postulastis,
 in quo hæc omnia futura, me prædicente, cog-
 novistis. Hæc, ut superius dixi, in typo prælato-
 rum carnalium de futura regis conversatione prædi-
 cantur: ut ab ejus petitione quiescerent, in quo

Luc. 15. b
 Hom.
 34. in
 Ev. ang.

1. Pie.
 d

tanta mala cognovissent. Sed habent corda reprobatorum, ut malum cito proponant, & à malo proposito non celerius respiciant. Quare & subditur:

Noluit autem populus audire vocem Samuelis, sed dixerunt: Nequaquam. Rex enim erit super nos, & erimus nos quoque, sicut omnes gentes, & iudicabit nos rex noster, et egredietur ante nos, et pugnabit bella nostra pro nobis.

Quibus profecto verbis mores subditorum carnalium aperte describuntur: quia dum exteriora appetunt, interiora damna etiam exposita non attendunt. Sed qui carnaliter præsumunt, ipsa ostensione temporalis potentia subditis sibi minoribus magnam spem dant tutelæ. Dum ergo dicunt: [Rex erit super nos, & pugnabit bella nostra pro nobis.] quid aliud, quam reprobatorum subditorum mores insinuant, qui humiles & spirituales prædicatores despiciunt, ut temporaliter à carnalibus adjuvantur? Quod certe nullatenus agerent, nisi prius lamen cordis amisissent. Nam si spiritualium vitorum humilitatem foris despiciunt, sed qua potestatis sublimitate intus emineant, cernere non merentur; in illis quoque externam potestatis tyrannidem vident, sed qua infirmitate intus deprimitur, non vident. Isti, quia Deo adherent, cum volunt, etiam in exterioribus potentes sunt: illi, qui à Domino recedunt, spem, quam promittunt de potentia sæculari, exhibere non possunt fortitudine operationis. Nam, ut de vicino exempla capiamus, Saül ad pugnanda bella regem postulantium, fortis & potens eligitur: ita, ut, sacra hac historia teste, ab humero, & sursum populo universo eminceret. A Deo igitur ad regni gubernacula electus, cum bonus existeret, & de filiis Israel aliquis melior illo non esset, tamen, cum tantus, ac talis vir carnali fortitudini relinquitur, bella perdidit, quæ pugnaturus acceperat, & vitam pariter amisit. Samuel autem, qui sæculi potentia sublimis non extitit, qui humiliter non solum Deo, sed etiam hominibus ministravit, de exterioribus quoque bellis trophæa potenter exhibuit. Nam non valde supra de eo dictum est: *Tulit Samuel agnum lactentem unum, & obtulit illum holocaustum integrum Domino, & clamavit Samuel ad Dominum pro Israel, & exaudivit eum Dominus.* Factum est autem, cum Samuel offerret holocaustum Domino, Philisthim inire prælium contra Israel. Intonnuit autem Dominus fragore magno in die illa super Philisthim, & exterruit eos, & cæsi sunt Philisthim à filiis Israel. Dicat ergo: [Noluit populus audire vocem Samuelis,] ut in eorum inobedientia superbiorum corda designentur, sic divinæ æquitatis iudicio projecta, ut magna mala immincant, quæ incurfuri sunt: sed tamen ea videre non possint. Sequitur:

Et audivit Samuel omnia verba populi.

Hoc profecto Samuel audivit, quod populus locutus est, sed ipsum populum non audivit. Populo enim reprobo loqui, & non audire, fuit verba contra Dei voluntatem promovere; sed pœnam pravæ locutionis minimè prævidere. Samuel autem populi verba audivit: quia spirituales viri, dum superbæ locutionis voces audiunt, futurum in eis divinæ ultionis meritum recognoscunt. Dicat ergo: [Audivit Samuel omnia verba populi,] quia sancti, ac spirituales viri, quicquid carnales superbè foris insinuant, quale sit, in divino iudicio intus pensant. Sed quia, dum carnalium subditorum damnabilem vitam reperiunt, pro delendis eorum criminibus intercedunt. Sequitur:

Et locutus est ea in auribus Domini.

A In eorum auribus loquimur, apud quos magna familiaritatis gratiam habemus. Sancti autem viri, quia omnipotenti Deo in magni amoris vinculo coniuncti sunt, ei in auribus loquuntur: quia divinæ propitiationis ejus auditum tantò fiducialius exposcunt, quantò apud ejus misericordiam impetrandi locum sublimius acceperunt. Peccata verò populi loquuntur pro humilitate confessionis, sed in auribus loquuntur Domini: quia cum magno affectu precibus januam pulsanat Dominicæ propitiationis. Sed fortasse in auribus Domini loqui dicitur: quia dum sancti viri pro peccatoribus obsecrant, preces, quas pro eis Deo offerunt, hominibus non revelant. Unde & in Evangelio Dominus prohibet discipulos, dicens: *Cum oratis, nolite fieri sicut hypocritæ iustes, qui amant in synagogis, & in angulis platearum stantes orare, ut videantur ab hominibus.* Verba ergo, sive opera populi loquuntur, cum delicta locutionis & operis orationibus delenda Domino exponunt. Ea verò in auribus Domini loquuntur, ut dum hominum testimonia orantes fugiunt, ab eo, qui occulta respicit, celerius audiantur. Dum ergo in auribus Domini Samuel loqui perhibetur, modum profecto insinuat, quo quis auditum mereatur divinæ dignationis. Nam pervenire ad Deum oratio nequaquam potest, quæ ex intentione promittitur, ut ab hominibus agnoscat. Unde & qui in auribus Domini locutus asseritur, responsa ejus etiam percepisse perhibetur. Nam sequitur:

Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi vocem populi, & constitue super eum regem.

Qua in re notandum, quia Samuel verba populi, quibus regem petierat, in auribus Domini locutus est: & Dominus se abjectum asserit in eo, quod populus regem petit. Dum igitur oranti respondet, & regem facere orantem jubet, quid aliud insinuat, nisi quia devota electi viri oratio numquam est infructuosa? Nam si populi correctionem non obtinuit, eruditionis suæ bonum obtinuit, cum abjectum populum pro mala petitione cognosceret, sed & nihilominus sciret, quid facere projectis ipse debuisset. Audiri ergo Propheta potuit, & non audiri: quia orando qualis esse deberet, novit, sed à populo reproba postulanti, duritiam cordis non abstulit. Sed hoc obtinere ille potuit, qui in auribus Domini locutus est: quia sancti viri eo ipso, quo devotè pro peccatoribus Dominum obsecrant, divinæ propitiationis auxilio muniuntur, ut eorum criminibus nequaquam polluantur, quorum sordes delere precibus nequeunt. Quid verò est, quod Dominus ait:

Audi voces eorum.

Cum superius dictum sit: *Audivit Samuel omnia verba populi.* Sed verba populi audierat, ut sciret, quæ dicebantur, non ut quæ petebantur, concederet. Dum ergo ei à Domino dicitur: *Audi vocem populi, & constitue super eum regem,* favere voluntati populi Prophetam iussit. Et ecce, ut palam cernitur, Propheta orans non auditur, populus Deum abiciens, regemque petens, auditus est. Quid hoc esse dixerimus, nisi quia miro & tremendo divinæ incomprehensibilitatis iudicio sancti viri pro reprobis orantes exaudiri nequeunt: in adimplendis verò suis pravitatibus, audiri ipsi reprobi delinquentes possunt: ut illis libera iniquitas æternæ vindictæ meritum augeat, & istis ex affectu compassionis merces perpetuæ retributionis accrescat? Et statim eum ordinem, quo ad eisdem regis constitutionem ventum sit, ostendere incipiens, ait:

Et ait Samuel ad universos filios Israel: Vadam unusquisque in civitatem suam.

Cum spiritualia discutere volumus, necesse est, ut

1. Reg.
10. d

1. Reg.
31. c

1. Reg.
7. c

ab intentione nostra carnalia removeamus : quia mens interna non penetrat, quam exteriorum actuum pulvis cæcat. Dum igitur Propheta Domini omnem populum abire ad propria loca præcipit, à se utique tumultum carnalium repellit : ut eò spiritualia, quæ disponenda sunt, clariùs videat, quò mentis ejus aciem terrenorum actuum intentio non obscurat. Sed qualis sit, qui divino judicio prævidetur, insinuans, ait :

CAPUT III.

Cap. ix.
1. Reg.

ERat vir de Benjamin, nomine Cis, filius Abiel, filij Seor, filij Bechorath, filij viri Gemini, fortis robore. Et erat ei filius nomine Saul, electus & bonus, & non erat vir de filiis Israel melior illo, ab humero & sursum eminebat super omnem populum.

Cùm ordinandi regis persona exponitur, cur patrum ejus nomina describuntur, nisi ut regnum ejus durabile non sentiat? Nam de regno, quod futurum præviderat Moyses, ait: *Non desiciet sceptrum de Iuda, & dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est: & ipse erit expectatio gentium.* Quia ergo tribus Juda ad regni diuturnitatem prævisa extiterat, Cis generatio memoratur; ut regia dignitas, quæ condebatur in filio, apertè sciretur esse dispensatoria, non mansura. Sed qui carnalem regem generat, Cis, idest durus nostro eloquio dicitur, & is fortis robore prædicatur. Nunc quoque plerique carnales intra sanctam Ecclesiam sunt, qui magna agere videntur: carnales verò sunt, quia sancti Spiritus gratiam non habent: Fortes ergo sunt robore, quia omne, quod magnum videntur agere, corporale est. Nam & Cis pater Saül ideo fortis robore dicitur, ut vires corporis magnas habuisse sentiat. Fortis ergo robore, durus est: quia qui magna carnaliter exhibet, cor molle per compassionem, in fraterna charitate non habet. Valenter agit, quæ non imitari homines foris possint, sed intus conjugii fraternis mentibus nescit per affectum dilectionis. Fortia agit, quæ Deus reprobatur; & affectum charitatis, quem approbat, exhibere non curat. Durus ergo est, quia dum superbo corde corporalia agit, ejus mentem gratia sancti Spiritus non emollit. Quò contrà sanctus vir gloriatur, dicens: *Deus mollivit cor meum, & omnipotens turbavit me.* Et sæpe, qui talium mores imitantur, Dei judicio rectores fiunt. Unde & apertè Saül filius Cis fuisse memoratur. Sed querendum est, cur idem Saül electus, & bonus esse dicitur, qui duri filius esse perhibetur? Sed electus dicitur non secundum gratiam, sed secundum judicium. Bonus etiam dicitur, ut divinæ æquitatis dispositio commendetur. Nam & mala, quæ pro peccatis nostris sæpe patimur, quia per divinam justitiam nobis irrogantur, bona sunt. Bonum profectò est, quidquid est justum. Per justitiam quippe Dei pastores reprobi ad regimen sanctæ Ecclesiæ ascendere permittuntur; sed qui mali sunt per iniquitatem, boni sunt divina dispositione: & occulta nunc ordinatione Dei electi sunt, qui ultimo erunt universali judicio reprobandi. Pastor ergo reprobus, quia ut sit, Dei indignatione decernitur, dicitur electus: & quia justè permittitur, dicitur bonus. Item quia ad exequenda divina judicia ceteris utilior providetur, melior illo esse de filiis Israel nemo dicitur. Qui etiam ab humero, & sursum eminere super omnem populum memoratur: quia qui carnalium mores vivendo sequitur, valde nititur, ut ea agat, quæ agere alter non valeat. Carnalis etenim rector ab humero, & sursum universo populo eminet; cùm in exterioribus fortis est sine comparatione. Possunt & hæc omnia verba laudis intelligi, quibus dum ordinandi regis persona prædicatur, regem petentium intentio confundatur. Nam dicunt: *Rex erit super*

1. Reg. 8.
d

A nos, & judicabit nos, & pugnabit bella nostra pro nobis. Dicitur electus & bonus, & quia non sit de filiis Israel melior illo, ut bona omnia in petiti regis persona excellant: sed dum ad ea non sufficit, quæ populus propofuerat, præsumptio humana confundatur, ut victa tabescat. Et quidem, ut suprà dixi, rex, qui populum præiturus eligitur, eorum bella pugnaturus, cùm à divino auxilio deseritur, bello depressus obiit, & populo, quem ad eadem bella prævit, tunc non salutis causa, sed mortis fuit. Quod denique Deo populus adscriberet, si is, qui Dei judicio electus rex fuerat, ad agenda, quæ volebat populus, non tam idoneus extitisset. Potest etiam electus & bonus intelligi, dum asseritur, non qualis in futuro prævidebatur. Dicitur ergo electus & bonus, ut talis à Domino sentiat electus, qui per inobedientiam postea fuit reprobatus. Quare & ipsa ratio exigit, ut quæ de electo & bono usque ad reprobationis tempora dicuntur, & in bona parte sentiamus.

CAPUT IV.

SUMMATIM ergo cuncta repetentes, quid adificationis in se contineant, secundum aliam significationem videamus. Quia in Samuele novum sacerdotium diximus designari, quid est, quòd tenuit, nisi, quia dum per decurrentium spatia temporum sancta Ecclesia ducitur, in nonnullis sacerdotibus conversationis pulchritudo veteratur? Senit autem Samuel, quia vigor auctoritatis emarcuit. Quasi enim juvenis erat Samuel, quando sacerdotum ordo solis cælestibus desiderijs inhians, dum nulla terrena quæreret, quò efficacius superna prædicare poterat, eò ad ea nihilominus verbis, & exemplis subditorum animos accendebat. Valebat enim robore, & juvenili pulchritudine radiabat, dum vim cælestis verbi in splendore ostenderet sanctæ conversationis: quia quidquid validum loquendo poterat prædicare, nitentur etiam sublimiter vivendo ostendere. Nam & mortuas animas vivificabat verbo; sed miro flore juventutis emicans, mortua corpora resuscitabat imperio. Cùm & cæcis visum, claudis gressum, & omnibus ægritudinibus medelam tribueret, & adeo sanctissimæ conversationis pulchritudine radiabat; ut majoris virtutis esset, hoc modo posse vivere, quàm illo aliis subvenire. Velut ergo in juventute vigeat Samuel, quando in ordine sacerdotum pariter refulebat & mira virtus operis, & tam imensa pulchritudo sanctæ conversationis. Sed jam diu est, quòd Samuel tenuit. Multa enim tempora elapsa sunt, ex quibus multi eorum, amorem sæculi sequuntur, quorum virtute depelli gaudia mundi ab aliorum cordibus debuerunt. Quod tamen non idcirco dicimus, ut sancta Ecclesia nullos viros religiosos habeat: sed quòd pauci sunt, qui prædicationis culmine perfecte noverint mundum contemnere, & summis desiderijs inherere. Quare apertè Samuel & senex dicitur, & prophetare. Senex quidem est, quia rigorem asperæ conversationis in pluribus perdidit: prophetare tamen non desinit, quia dum aliquantas vires spirituales habet, virtutem providi spiritus valenter exhibet. Quod in uno eodemque prædicatore intelligi convenienter potest. Senes quidem sunt, & prophetant, qui sic per negligentiam resolvuntur, ut bene doceant, sed malè vivant. Qui filios suos iudices ponunt, quando illos in sacerdotij dignitate constituunt, qui remissioris vitæ eorum tempora contemplantur. A senibus tamen juvenes ordinantur: quia, qui promovendi veniunt, fortia promittunt. Sacerdotalis quippe vitæ fortissimam professionem spondent, ejus virtutem in futura conversatione non habent. Juvenes igitur promoventur: quia, qui eos ordinant, priùs quàm ab eis professionem virtutis accipiant, eos ad tanti ordinis celsitudinem non assumunt. Priùs namque eis insinuant, & quàm sublimiter